

GMINA SAMORZĄDOWA CHARSZNICA

MARCIN PACZYŃSKI

Abstrakt

Samorząd terytorialny jest podstawą podziału administracyjnego w Polsce. Obecny podział obowiązuje od 1 stycznia 1999 roku, kiedy to kraj został podzielony na 16 województw, 379 powiatów i 2479 gmin. To właśnie gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego. W niej skupia się podstawowe życie samorządowe. Gmina jest potrzebna ponieważ, wspólnoty mieszkańców małego terytorium najlepiej wiedzą jakie są problemy i potrzeby na danym terytorium. Administracja rządowa przekazuje część kompetencji jednostkom samorządu terytorialnego, aby te w jej imieniu wykonywały zadania własne i zlecone. Zadania własne są finansowane ze środków własnych gminy, natomiast za każdym idącym zadaniem zleconym muszą iść środki z budżetu państwa na jego realizację. W gminie wyróżniamy organ wykonawczy, którym jest wójt oraz organ uchwałodawczy i jednocześnie kontrolny jakim jest rada gminy. Gmina prowadzi działania w celu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy. W tym celu może tworzyć jednostki pomocnicze oraz organizacyjne w celu realizacji tych zadań. Ważnym aspektem jest również fakt możliwości prowadzenia współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego co przyczynia się do poprawienia jakości życia w danej gminie. Obowiązkiem każdego mieszkańca jest godnie reprezentować swoją gminę.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, gmina, administracja, inicjatywy lokalne

Abstract

Local autonomy is the basis of the administration division of in Poland. Current division has been working since 1st January 1999. The country has been divided into 16 provinces, 379 administrative districts and 2479 communes. This is the communes is the basic administrative unit. This is where local, autonomous life gathers. Such a division is necessary because groups of inhabitants of particular area have the best knowledge of the problems that appear on the area. The government administration give part of the competence to the administration of communes to enable them to conduct both their own initiatives and tasks that have been given to them by higher authorities. The local initiations are financed by the communes whereas the rest of the tasks are financed by the national budget. In the communes there is an executive organ, which is represented by the monitor and legislative one represented by communes council. The communes conducts the initiatives to come across communes needs of inhabitants. To do so it can four some extra units or organization. Au important aspect is also the fact that there is a possibility to establish the collaboration with other administrative improves the quality of life in particular communes. H's a duty of each inhabitant to represent his communes in a proper way.

Keywords: Local autonomy, commune, administrative, local initiations

Charakterystyka gminy Charsznica

Gmina Charsznica znajduje się w zachodniej części powiatu miechowskiego, na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej - w subregionie Wyżyny Miechowskiej. Część granic gminy jest jednocześnie granicami województwa małopolskiego. Gmina Charsznica graniczy z gminami: Miechów, Gołcza, Kozłów, Książ Wielki oraz Wolbrom – leżącą na terenie powiatu olkuskiego i z gminą Żarnowiec - leżącą w powiecie zawierciańskim w województwie śląskim. Położenie gminy Charsznica przedstawia rysunek numer 1.

POWIAT MIECHOWSKI

Rys. nr 1. Mapa powiatu miechowskiego¹

Przez gminę przebiegają dwie ważne linie kolejowe. Pierwszą jest linia kolejowa PKP relacji Katowice – Tunel oraz Warszawa – Kraków. Drugą jest linia szerokotorowa LHS mająca w niedalekiej przeszłości większe znaczenie międzynarodowe, niż w chwili obecnej. Charsznica jest również siedzibą parafii kościoła rzymsko-katolickiego.

Historia Charsznicy jest bardzo długa. Odkrycia archeologiczne na ziemiach gminy potwierdzają iż osiedlano się tu w epoce kamienia i neolitu. Jednak pierwsza wzmianka zapisana o Charsznicy sięga roku 1262, gdy papież Urban IV specjalną bullą zatwierdził dziesięcinę dla klasztoru bożogrobców w Miechowie. Opłata była pobierana również od mieszkańców Charsznicy. Kolejna wzmianka o Charsznicy była zawarta w „*Liber Beneficiorum*” z drugiej połowy XV wieku. Jan Długosz pisze, iż Charsznica należała w połowie do parafii Tczyca a w połowie do parafii Uniejów. W 1582 roku wieś nabył Mikołaj Koryciński z województwa sieradzkiego. Z 1787 roku pochodzą informacje o istnieniu folwarku. Wówczas Charsznica liczyła 24 domy i 345 mieszkańców. Charsznica leżała na terenie leśnym do czasu wybudowania linii kolejowej. Jedną z najważniejszych postaci związanych z Charsznicą jest postać Antoniego Malatyńskiego. Urodził się 17 marca 1873 roku w powiecie wieluńskim. W 1897 roku ukończył Wyższą Szkołę Rolniczą w Dublinach koło Lwowa. W 1906 roku nabył ziemie przyległe do kolei i wybudował na nich zakłady przemysłowe.

¹ www.charsznica.pl (02.01.2015 r.).

W latach dwudziestych i trzydziestych działał jako społecznik. Założył Straż Pożarną w Chodowie i był współfundatorem Domu Ludowego w Chodowie. Stał się głównym fundatorem szkoły. W 1937 roku za pracę na polu społecznym został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi². Najważniejszymi dokonaniem Antoniego Malatyńskiego jest budowa szkoły i ofiarowanie ziemi pod budowę kościoła w Charsznicy. Osada stawała się coraz prężniejszym ośrodkiem przemysłowym, do którego przybywali pracownicy z całego regionu. Działało tu kilka fabryk, w których ludzie znajdowali pracę. Istniała między innymi fabryka i rozlewnia wódek, odlewnia żeliwa oraz młyn. Rozwijanie się przemysłu ułatwiało nie tylko kolej dalekobieżna, ale również kolej wąskotorowa wybudowana w 1916 roku i biegnąca z Charsznicy przez Miechów do Działoszyc. W czasie wojny Charsznica była bombardowana przez Niemców z racji tego, iż przebiegała tu linia kolejowa. Po wojnie miejscowość nadal rozwijała się i skoncentrowana była na przemyśle. W latach realnego socjalizmu (1945-1989) odlewnia żeliwa i młyn przeżywała najlepszy okres. Z biegiem lat Charsznica przekształcała się w miejscowość o charakterze rolniczym. Na chwilę obecną jest prężnie działającym ośrodkiem rolniczym.

Gmina Charsznica jest bardzo ciekawym i dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem, nie tylko w skali powiatu ale i województwa. Siedzibą gminy jest miejscowość Miechów-Charsznica. Zgodnie z uchwałą rady gminy z dnia 19 października 1997 roku uchwalono herb gminy. Herb wzorowany jest na herbie Korycińskich i krzyżu bożogrobców.

Rys. nr 2. Herb gminy Charsznica

Obszar gminy wynosi 78 km²³ i zamieszkuje ją około 8000 osób. W skład gminy wchodzi 18 sołectw i są to: Miechów-Charsznica, Charsznica, Ciszowice, Chodowiec, Chodów, Dąbrowiec, Jelcza, Marcinkowice, Podlesice, Pogwizdów, Swojczany, Szarkówka, Tczyca, Uniejów Kolonia, Uniejów Parcela, Uniejów Rzędziny, Wierzbie, Witowice. Niestety przyrost naturalny w gminie jest ujemny. Gęstość zaludnienia wynosi 97 osób na kilometr kwadratowy. Gmina posiada sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową, które cały czas są rozbudowywane, aby objąć wszystkich mieszkańców. Na terenie gminy znajdują się dwa gimnazja w Charsznicy i w Tczycy oraz cztery szkoły podstawowe w Charsznicy, Tczycy, Swojczanach i Pogwizdowie. Przy Zespole Szkół imienia Antoniego Malatyńskiego w Charsznicy została wybudowana hala sportowa. Gmina ta znana jest przede wszystkim z dużej produkcji warzyw, a w szczególności „zielonego złota” jak nazywana jest kapusta. Uprawia się ją tu na 3000 hektarów. Bezrobocie w gminie nie jest wysokie. Związane jest to z charakterem gminy, gdyż większość mieszkańców pracuje w rolnictwie. Gmina Charsznica jest gminą typowo rolniczą, 80 % stanowią grunty orne, na których produkowane są warzywa, a największy procent stanowi kapusta. Produkcja kapusty stanowi tu 8 % w skali kraju⁴. Charsznica nazywana jest „Kapuścianą Stolicą Polski”. Gmina promuje się organizując od 1998 roku

² L. Michalik, *Historia Charsznicy i Parafii pw. Matki Bożej Różańcowej*, Zakład Usług Poligraficznych Charsznica 2008, s. 12.

³ www.stat.gov.pl (06.01.2015).

⁴ www.charsznica.info (13.01.2015).

Charsznickie Dni Kapusty, na które przyjeżdżają producenci kapusty i warzyw z całej Polski oraz między innymi z Niemiec, Holandii, Czech i Słowacji. Na uwagę zasługuje również klub sportowy LKS Spartak Charsznica, który ma ponad 60-letnią tradycję.

Statut gminy Charsznica

Rozpatrywanie zagadnienia jakim jest statut należy rozpocząć od wyjaśnienia pojęcia statutu. Statut pochodzi od łacińskiego słowa „*statuta*”, które oznacza zbiór przepisów regulujących strukturę, zadania i sposób działania zrzeszeń, zakładów publicznych, instytucji lub organizacji⁵. Statut gminy jest aktem prawnym, w którym uregulowane są zadania i struktura funkcjonowania gminy oraz funkcje i kompetencje organów gminy i jednostek pomocniczych. W statucie zawarte są regulacje dotyczące ustroju wewnętrznego gminy, jest on również aktem prawa miejscowego. Statut nie może wychodzić poza granice prawa ogólnokrajowego. Musi zawierać się w granicach prawa. Przepisy porządkowe, których wydanie jest bardzo pilne, mogą zostać wydane przez wójta w formie zarządzenia. Takie decyzje podejmowane są zazwyczaj w sytuacji zagrożenia ludzkiego życia lub zapewnieniu porządku publicznego. Statut gminy Charsznica został uchwalony 10 lutego 2003 roku w Charsznicy. Statut gminy został podzielony na siedem części. Pierwsza część stanowi postanowienia ogólne. Zawiera ona informacje o terytorium gminy, o celach i zadaniach gminy. Drugi rozdział przedstawia radę gminy oraz system pracy i funkcjonowanie urzędu gminy. Przedstawione są w nim kompetencje organów oraz charakter ich pracy. Trzeci rozdział opisuje organ wykonawczy jakim jest wójt. Przedstawia jego kompetencje i obowiązki. Kolejne rozdziały dotyczą spraw związanych z funkcjonowaniem gminy. Przedstawione są zagadnienia związane z referendum, gospodarką finansową gminy, system tworzenia sołectw oraz postanowienia przejściowe i końcowe.

Sprawami związanymi z tworzeniem i uchwalaniem statutu zajmuje się rada gminy. Jego ostateczna i obowiązująca wersja ogłaszana jest w Małopolskim Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym oraz w sposób zwyczajowo przyjęty (lokalna prasa, strona internetowa gminy). Kwestie sporne rozpatrują Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie oraz Naczelny Sąd Administracyjny. Naczelny Sąd Administracyjny 14 listopada 2003 w wyroku przedstawił jakie regulacje powinny się znajdować w statucie gminy⁶. W sprawach pilnych decyzję może podjąć wójt. Decyzję przedstawia na najbliższej sesji rady gminy, przepis może zostać uchylony lub utrzymany.

Organy gminy Charsznica

Władzę uchwałodawczą i zarazem kontrolną w gminie Charsznica sprawuje Rada Gminy w Charsznicy. Przewodniczącym rady gminy jest Zdzisław Uchto, którego zastępuje dwóch wiceprzewodniczących. Rada Gminy Charsznica liczy 15 radnych, którzy spotykają się na sesjach nie rzadziej niż raz na kwartał. Funkcja kontrolna sprawowana jest poprzez komisję rewizyjną. Sprawuje ona kontrolę nad wójtem, jednostkami organizacyjnymi i pomocniczymi. Spośród komisji powoływanych przez radę gminy możemy wyróżnić następujące komisje stałe:

- komisja rewizyjna o, której była mowa wyżej; w gminie Charsznica w skład komisji rewizyjnej wchodzi 4 członków;
- komisja gospodarki finansowej, planowania i rozwoju gospodarczego - do zadań tej komisji należy opiniowanie projektów ustawy, które są przedmiotem obrad rady gminy, współpracuje w sprawie uchwały budżetu oraz opiniuje jego projekt, opiniuje projekty dotyczące podatków i opłat lokalnych oraz projekty zagospodarowania

⁵ Nowy... op. cit., pod. red. B. Petrozolin-Skowrońskiej, s.1655.

⁶ II SA 2197/03 - Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 14 listopada 2003 roku.

przestrzennego, budownictwa i inwestycji; w gminie Charsznica w skład komisji wchodzi 3 członków;

- komisja rolnictwa i ochrony środowiska - przedmiotem działań tej komisji jest ogólnie rozumiana produkcja rolna oraz przetwarzanie produktów rolnych i rynki ich zbytu, skupia się na restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa oraz modernizacji infrastruktury z nią związaną, zajmuje się również sprawami ochrony środowiska, rozsądnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi oraz problemami socjalnymi ludności rolniczej; w gminie Charsznica komisja rolnictwa jest jedną z ważniejszych gdyż gmina jest typowo rolnicza i ciągle się rozwija. W skład komisji wchodzi pięciu członków;
- komisja zdrowia i opieki społecznej - zadaniami tej komisji są sprawy związane z ochroną zdrowia i opieki społecznej, oceny działalności placówek służby zdrowia i ośrodków opiekuńczych oraz przeciwdziałania patologii, pomoc rodzinom patologicznym, bezdomnym i bezrobotnym, komisja liczy 3 członków;
- komisja oświaty, kultury i sportu - ta komisja liczy trzech członków i jej zadaniem jest analizowanie i opiniowanie spraw związanych z edukacją i oświatą na terenie gminy oraz działalnością kulturalną gminy Charsznica, ponadto analizowanie i inicjowanie spraw kultury i promocji gminy.

Drugim organem w gminie Charsznica jest wójt. Wójt jest organem wykonawczym, w gminie Charsznica funkcję tę pełni Jan Żebrak. Do jego zadań należy:

- przygotowanie wszelkich spraw, w których stanowi rada gminy, w tym zwłaszcza przygotowanie projektu budżetu i innych uchwał;
- określenie sposobu wykonania uchwał;
- gospodarowanie mieniem komunalnym;
- ustalenie planu wykonania budżetu, informowanie mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społeczno-gospodarczej i wykorzystaniu środków budżetowych;
- podejmowanie uchwał w sprawach zwykłego zarządu mieniem, a zwłaszcza:
 - zaciąganie zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów, nieprzekraczającej sumy ustalonej corocznie przez radę;
 - zaciąganie pożyczek krótkoterminowych do łącznej wysokości nieprzekraczającej wielkości ustalonej przez radę na dany rok budżetowy;
 - zaciąganie innych zobowiązań do wysokości ustalonej przez radę;
 - podejmowanie zarządzeń o wydatkach koniecznych nie uwzględnionych w budżecie;
- decydowanie o wszczęciu i rezygnacji ze sporu sądowego oraz ustalenie warunków ugody;
- przedkładanie organom nadzorczym odpisów uchwał rady gminy, zgodnie z art. 90 u.s.g.;
- udzielanie kierownikom jednostek organizacyjnych pozostających w strukturze gminy pełnomocnictwa do zarządzania mieniem tych jednostek oraz udzielanie zgody kierownikom tych jednostek na czynności przekraczające zakres pełnomocnictwa;
- ogłaszanie budżetu gminy i sprawozdania z jego wykonania;
- wydawanie sekretarzowi gminy poleceń i wskazówek dotyczących sposobu prowadzenia spraw gminy;

- wydawanie decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej⁷.

Jedną z najważniejszych funkcji wójta są sprawy związane z pracą urzędu gminy. Decyduje on o polityce kadrowej, zatrudnianiu i zwalnianiu kierowników gminnych jednostek organizacyjnych oraz zawieraniu umów o pracę z pracownikami samorządowymi. Kieruje on bieżącymi sprawami gminy. Ostatnią z funkcji jaką można przypisać wójtowi jest funkcja reprezentacyjna. Reprezentowanie i promowanie gminy poza jej granicami i nie tylko spełnia w obecnych czasach bardzo ważną rolę. Przez organizację licznych promocji, konferencji czy festynów gmina może tylko zyskać. Przykładem takiej promocji mogą być wspomniane wcześniej „Charsznickie Dni Kapusty”. Przez taką promocję gmina zyskała wiele inwestorów, co przyczyniło się do jej szybkiego rozwoju.

Zakończenie

Artykuł ma charakter analityczny i informacyjny. Jego celem było przedstawienie organizacji i pracy gminy. Mieszkańcy gminy najlepiej znają własne potrzeby i dlatego jej istnienie jest tak ważne. Gmina wykonuje zadania własne i zlecone w celu zaspokojenia potrzeb zbiorowych mieszkańców.

W pracy skupiono się na ustroju i zadaniach gmin w Polsce. Zadania te dzielimy na własne i zlecone gminie przez administrację rządową. Wykonywanie zadań własnych jest obowiązkowe, co wpływa na ich pełną realizację.

Bibliografia

Literatura:

1. Byjoch K., Sulimierski J., *Samorząd terytorialny po reformie ustrojowej państwa*, PWN, Warszawa 2000.
2. Damian W., *Uwarunkowania funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego rolników w Polsce*, TNOiK, Toruń 2011.
3. Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Zakamycze, Kraków 2003.
4. Stahl M. (red.), *Prawo administracyjne*, Difin, Warszawa 2002.
5. Kosek- Wojnar, Surówka M., K., *Finanse samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2002.
6. Leoński Z., *Samorząd terytorialny w RP*, C. H. Beck, Warszawa 2006.
7. Michalik L., *Historia Charsznicy i Parafii pw. Matki Bożej Różańcowej*, Charsznica 2008.
8. Michałowski S. (red.), *Samorząd terytorialny III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002.
9. Milczarek T., *Samorząd gminny*, Infor, Warszawa 1999.
10. Mischuk A., Mischuk M., Żuk K., *Gospodarka samorządu terytorialnego*, PWN, Warszawa 2007.
11. Nowacka E. J., *Polski samorząd terytorialny*, LexisNexis, Warszawa 2006.
12. Petrozolin B. -Skowrońska (red.), *Nowy Leksykon PWN*, PWN, Warszawa 1998.
13. Oniszczyk J., *Samorząd terytorialny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, ABC, Warszawa 2002.
14. Sługocki J., *Prawo administracyjne*, Zakamycze, Kraków 2003.
15. Szreniawski J., *Wstęp do nauki administracji*, Verba, Lublin 200.

⁷ Uchwała Rady Gminy w Charsznicy Nr V/31 /2003, z dnia 10 lutego 2003 r. § 33 ust. 1.

16. Tarno J. P., *Samorząd terytorialny w Polsce*, LexisNexis, Warszawa 2002.
17. Zimmerman J. n, *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 17 marca 1921r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 44, poz. 267 ze zm.).
3. Europejska Karta Samorządu Lokalnego (Dz. U. 1994 nr 124, poz. 607).
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2011 nr 45, poz. 236.ze zm.).
8. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115).
11. Uchwała Rady Gminy w Charsznicy Nr V/31 /2003, z dnia 10 lutego 2003 r.

Wyroki sądowe:

1. II SA 2197/03 - Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 14 listopada 2003 roku.

Strony internetowe:

1. www.rio.gov.pl
2. www.stat.gov.pl
3. www.charsznica.pl

Rysunki:

1. Rys. nr 1 - Mapa powiatu miechowskiego.
2. Rys. nr 2 - Herb gminy Charsznica.

Marcin Paczyński - członek Koła Naukowego Administracji Autonomicznym Systemem Bezpieczeństwa Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron w Krakowie.